

Vrba naši predniki so si podzemni svet predstavljali pod vodo, v močvirju. Vrba raste ob vodi in je zato nesrečno drevo. Pa vendar lahko vrba človeku pomaga. Ob posebnih molitvah je v starih dneh pomagala proti sovražniku. Vrbovo grmičevje je reševalo življenje tudi naši Miklovi Zali, ko je bežala iz turškega ujetništva proti domu v Zilski dolini in tako ustvarila najlepši lik slovenske žene.

Čremsa za boljši vonj butare, je rastlina, ki ji v ljudskem zdravstvu pripisujejo tudi zdravilno moč.

Pušpan je zimzelena rastlina, zato je nepogrešljiv del presmeca, saj ga dodatno ozaljša in mu daje polnost.

Bršljan daje presmecu polnost in zelenost, zlasti ko primanjkuje drugega zelenja. Z bršljanovimi vitri zvezemo zelenje v presmec.

ETNOGRAFSKO DRUŠTVO TRŽEC

Tržec 13, 2284 Videm
www.etnotrzec.si
E-pošta: etnotrzec@gmail.com

Projekt:

PRESMEC

Je bil izveden v okvirju ohranjanja žive dediščine tega dela Slovenije. V projektu smo predstavili:

- ✎ pomen presmeca pri ljudskem varovanju,
- ✎ material iz katerega je presmec izdelan in
- ✎ opisali šege, ki jih ponazarja žegnan les.

Besedilo in oblikovanje: mag. Ivan Božičko
Založnik: Etnografsko društvo Tržec
Naklada: 150 izvodov
Tržec, marec 2010

Člani ED Tržec
so tako izdelane presmece
odpeljali na žegen v farne cerkev

Žegnan les

Žegnan les se imenuje šibje iz cvetnonedeljskega presmeca. To zelenje (veje, zeli, cvetice) je bilo nekdanj polno skrivnostnih čarov, ki so pospeševali rast na poljih, odganjali so zle duhove in pomagali do zdravja in dobre letine. Ta žegnan les naj bi imel čarobno moč in naj bi vse leto varoval kmetovo domačijo, hlev in polja.

Presmec sestavlja različno med sabo povezano zelenje, katerga, člani etnografskega društva (kmečki fantje) v tednu pred cvetno nedeljo naberejo, ga zložijo v (večji ali manjši) šop in trdno zvežejo z beršljanom ali rafijo.

Najpogosteje presmec sestavlja naslednje zelenje:

Vinska trta je nepogrešljiv del presmeca, saj izkazuje tesno povezanost z haloškimi goricami. Šibo-locn vrežemo na dan ko goduje sveti Vincencij, jo postavimo, v posodo z vodo, v topel del hiše. Šiba, ki dokaj hitro požene poganjke, bogati poganjki kažejo, kako daražljiva bo vinska letina.

Brin varuh proti strelji, varuh pred vragom, varuh pred kugo, varuh pred uroki in čarovnicami. Ob nevihti se zateci v bližino brinovega grma, saj »u brinjev grm nikada ne udari strijela!« je zapisal Janez Trdina.

Na božični večer so kmetje z žegnanim lesom kadili po svojih domovih. Štajerci zato, da »hudi duh ne pride«. Prav tako so s kurjenjem v peč odganjali nevihtne oblake.

Presmec so po žegnanju shranili-zataknili za tram na podstrešju ali odvrgli na streho hiše, saj je na ta način varoval kmetijo pred hudo uro.

Dren trdoživa rastlina, zdrav kot dren, krepak kot dren, žilav kot dren. Majhen vez zvit potlačen drenov grm je res primer življenjske sile in vztrajnosti.

Bodika (božje drevce) je eden najpomembnejših zimzelenih grmov. Bodičasti list se že stoletja dolgo uporablja za izdelavo presmecev.

Bezeg zdravilna rastlina, bezeg dekletom pomaga do ženina, varuh pred vragom in čarovnicama. Bezeg je ena tistih rastlin, v kateri od prav-davnine prebivajo dobra božanstva, ki varujejo dom. Bezeg zato še danes raste ob hišah, kaščah in hlevih slovenskih domov, kot samosevec.

Leska zdravilo za zdravo pamet, leska kaže pot do zaklada, prinašalka sreče, zdravja in blaginje, varuhinja pred točo. Leska je simbol potrpežljivosti, plodnosti in zdravja. Leskov grm je poln čudodelnih moči. Pred lesko se trikrat odkrij! , uči stara modrost.

---

*Ko je šel Haložan orat, je vzela s seboj šibo iz presmeca
»Za božji žegen«, »zoper hudega duha!«*

Presmec je prinašalec sreče, zdravja in blaginje.